

זעוממקו שז מקרא

זכרי עומק
בכרשת השכוע ובמועד'ם

ויקרא-זכור
ה'תשפ"ד

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

פתח להשראת השכינה עליו עד כדי צמצום השגחתו ית' בעולמו להיות עמו.

ועוד י"ל, ויקרא אל משה. א' קטנה. ובדברי הימים אדם שת אנוש, א' רבתי. והיינו שאמר הכתוב והאיש משה ענו מכל האדם אשר על פני האדמה. ורמז בזה מכל האדם שנכלל באדם הראשון, שנברא מ"ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה".

ועוד יש לומר, על דרך המדרש: אדם הראשון הנה בכורו של עולם וכיון שקרב קרבנו, שפאמר (תהלים סט, לב): ותיטב לה' משור פּר מקרן מפּריס, לבש בגדי פּהגה גדולה, שפאמר (בראשית ג, כא): ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו פתנות עור וילבשם, וגו'. (מדרש רבה במדבר, פר' ד').

והוינו פּה, מאי מקרן מפּריס, ופירשו בו: מקרין שהיה בעל קרן אחת, מפּריס שהיה טהור. מפּריס פרסה.

ויקרא אל-משה (א', א')

דרשת א' קטנה וזרך הענווה

ויקרא א' קטנה. ובדברי הימים אדם שת אנוש, א' רבתי. ועל "אוהב ישראל" מאפטא, ותמצית דבריו הם בסוד הצמצום מאדם ועד משה רבנו. ותהיה האות א' כנגד אלופו של עולם, ובדברי הימים נכתב א' רבתי כנגד בריאת העולם, שממנו ית' השלשלות כל העולמות. ויקרא א' זעירא, משום חיבת הקדש למשה רבנו חיבה של מלאכי השרת וקרא זה אל זה, ובתרגום ומקבלין דין מן דין, והיינו השתלשלות העולמות זה מזה, אשר על כן צמצם עצמו כביכול לזה העולם להיות עם משה, ע"ש.

ולפי דבריו יש לומר, דע"י שהאדם מצמצם גאוותו עד תכלית הענווה, מא' רבתי של אדם, עד א' זעירא שבמשה, ע"י כך הוא פותח

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

תפארת מקדשנו בארץ החיים
בב"א.

**ועוד יש לומר, בעניין ויקרא
אל-מִשֶׁה.**

ענוותנותו של משה למדנו כאן.
וכן מובא **בבעל הטורים:** א'
דויקרא זעירא. שְׁמִשֶׁה לא רצה
לכתוב אלא ויקר כדרך שנא'
בבלעם **כאלו לא נראה לו השם**
אלא במקרה ואמר לו הקב"ה
לכתוב גם באל"ף וכתבה קטנה.

ומוסיף בעה"ט:

ויקרא אל-מִשֶׁה, ר"ת אמ"ו.
בעטרה שעטרה לו אמו. (שיר
השירים, ג, יא).

ובשימת לב מה היא העטרה
שעטרה לו אמ"ו, י"ל היא העטרה
של הענוה, שעטרה לו אמ"ו. ומי
היא אמ"ו, **השכינה הק'.**

ולית מילתא דלא רמיזא
באורייתא. שכן מצינו בג' פרשיות
ראשונות ויקרא צו שמיני ג'
אותיות **שונות ומיוחדות.** שתים

ואשר על כן, על דרך הדרש,
יאמר,

מקרינן, שהיה קרבנו מקרינן קרני
הוד לכל הדורות, בהשתלשלות כל
העולמות,

ומפריס שנתן לכל אחד ואחד חלקו
כפי הראוי לו, ומפריס לשון פָּרַס.

עד השתלשלות העולמות והדורות
בדרך של ומקבלין דין מן דין, עד
משה רבנו. שנאמר לו אדם כי
יקריב מכם קרבן לה' וכו' ונסלח לו.

אדם כי יקריב, הוא אדם הראשון,
כי יקריב שור פר, מקרינן הוא
ומפריס עד אשר תקריבו את
קרבנכם, **מכם,** מכם הוא קרבנכם
משתלשל חזרה כאור חוזר עד אדם
הראשון, **ונסלח לו.** ונסלח לו,
למקריב **האחרון,** ונסלח לו למקריב
הראשון. שע"י קרבנכם ונסלח לו
לאדם **הראשון.** והוא בירור כל
הגלויות, מגלות האדם הראשון מגן
עדן מקדם, ועד גלותנו בגלות המר
הזה, לגאלנו ולהחזיר העטרה
לראשיתה, לשוב האדם לגן עדן
העליון, ולשובנו לראות ביפי

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

כלומר, הענוה היא ראש ליראה, והיראה מצד אחד היא ראש לחכמה, ומצד שני היא עקב (סוליה וסנדל) לענוה.

וזה שאמר המדרש מה שעשתה חכמה עטרה לראשה (את היראה), עשתה ענוה (את היראה), עקב לסנדלה.

ומשלשתן נלמד דרך הענוה:

בפר' ויקרא א' זעירא, שבענוותנותו כתב משה רבנו א' קטנה, כאמור. **בפר' צו** (ויקרא ו,ב) מ' זעירא של התיבה מוקדה, זאת תורת העלָה הוא העלָה על מוקְדָה על-הַמְזִבֵּם כָּל-הַלֵּילָה עַד-הַבֶּקֶר וְאֵשׁ הַמְזִבֵּם תִּוְקַד בּוֹ. לומר לך, שגם בעת האש קדש של עבודת ה' תהיה עבודתך בצניעות וענוה. ובפר' שמיני פל' הולך על-

זעירות, ואחת גדולה מהרגיל. והן אותיות אמ"ו. כיצד:

בפר' ויקרא,

א' זעירא כדאמרן.

בפר' צו מ' של מוקדה זעירא.

ובפר' שמיני ו' של גחון גדולה. והן יחד אמ"ו. בעטרה שעטרה לו אמו. ומה היא העטרה, **כתר הענוה.**

וכמובא במדרש רבה (שה"ש, פ"א) מה שעשתה חכמה עטרה לראשה שהיא היראה דכתיב (תהלים קי"א) ראשית חכמה יראת ה' עשתה ענוה עקב לסנדלה דכתיב (משלי כ"ב) עקב ענוה יראת ה'.

כלומר, ג' קומות הן בבנין המידות. הראשונה היא החכמה. השניה היא היראה. והשלישית היא הענוה. גבוה מעל גבוה. וכשם שהיראה היא לראש החכמה כן הענוה היא לראש היראה. יוצא איפוא שאותה היראה שהיא ראש לחכמה, אותה היראה היא גם עקב לענוה. שנאמר, עקב ענוה יראת ה'. כזה:

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

ועל דרך הצח, אותיות ע"נ של ענו, הם יחד בגי' מאה ועשרים, להודיע שלאחר שהושפלה הו"ו בעפר, אין בהם גסות כי אם עניות הדעת, ועל ידי כך זכה משה רבינו למאה ועשרים שנה.

ועל דרך הדרש, אמר ר' יהודה בר נחמן (שמו"ר פמ"ז), כשכתב משה התורה **נשתייר בקולמוס קמעא** והעבירו על ראשו **ומשם נעשו לו קרני הוד**.

והביאו אוה"ח הק' בשמות (לד, לד') באמרו שהדיו שנשתייר בקולמוסו הוא **מהאות יו"ד של עניו** שלא רצה לכתבה.

ויש ליתן טעם, כיצד מטיפת דיו שחורה נעשו קרני הוד של אורה.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח, יש לומר שהתורה היתה כתובה לפניו ית' אש שחורה על גבי אש לבנה. **וכאשר** העתיק

גחון. ו' גדולה. שהנהגה היחידה בענוה שאתה מְרַשָּׁה לעשות ללא גבול הוא **ההליכה על גחון**. אין לזה שיעור למעלה. ואדרבה, ככל שישפיל עצמו וירבה בענוה כן ייטב לו. וכמאמר דוד המלך בתהלים (י"ח, לו') **וְעֲנִיתָ מִרְבָּנִי**.

ויש ליתן טעם מדוע נבחרה דווקא הו' להיות גדולה בגחון. שהיה יכול להגדיל את הג' או הח' או הו'.

וי"ל שהו' נותרה מכינויו של משה **הענו** מכל אדם. שהרי נאמר למשה לכתוב **וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה**. (במדבר יב, ג'). ומשה בענותנותו לא רצה לכתוב עניו עם י' לכן החסיר את הו"ד, ונשאר **עָנּוּ**. קרי **עָנּוּ** וכתיב **עָנּוּ**. ומשנשארה הו"ו, הרי בעיני משה היא כשמץ גאווה שנשאר בו ולכן כביכול **השפילו משה בעפר לעין כל וכתב כל הולך על גחון** בוו רבתי. להודיע שמה שנותר לכאורה, מכינויו, מתפלש גם הוא בעפר.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

ולרוממו וליתן קרני הוד על פניו ולהאיר לפניו דרכו.

ובחזרה לעניין גחון, לאור הנ"ל, אשר על כן, לא נבחרו אותיות ג'ח'ן' שבגחון להיות גדולות, כי הן אותיות של "נגח", כי שור נגח הוא מתמול שלשום, והוא מתוך יצר הרע שיש לבהמה, ומשום שלבה גס בה. **ולעומתן,** הו"ו תחבר בין שמים וארץ, להקים מעפר דל, ולהרכין אליו שמים מעל, כדרך הענווה.

**ועוד על דרך הענווה
בהקרבת הקרבן.**

**אָדָם כִּי-יִקְרִיב מִמֶּנּוּ קֶרְבָּן לַיהוָה
מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבֶּקָר וּמִן-הַצֹּאן
תִּקְרִיבוּ אֹת-קֶרְבָּנְכֶם (א,ב')**

עי' אוה"ח הק' שירמוז הפסוק על מעלת המזכה את הרבים, לקרבם לתורה. ובאמרו **כִּי-יִקְרִיב מִמֶּנּוּ**, כאמרו כי **יִקְרַב מִכֶּם**. **וכן**, עיין הרמב"ן באמרו **כאן וכל קרבן לשון קריבה ואחדות.**

ממנה משה על גבי הקלף, כל אימת שכתב אות בדיו בקולמוסו על הקלף, **נעלמה** אותה האות מן האש השחורה. עד אשר העתיק כך את כל התורה.

ואותה יו"ד של עניו, שלא כתבה, נותרה **כאש להבה.** ומשהעבירה את טפת הדיו שנותרה בקולמוסו על פניו, מזה דבקה בו אש התורה והאירו פניו בקרני אורה עד אשר יִרְאוּ מגשת אליו להסתכל בזיו השכינה.

ועל דרך הסוד יש לומר, מה שכתב משה **ענו** במקום עניו, שהיה דבק במידת השם הק' **ענו** מע"ב שמות של ויסע ויבא ויט. [שמות יד, יט-כא'], ולשיטת הזוה"ק שפורשים את ע"ב שמות על פני פרשה שניה של ק"ש היינו והיה אם שמע וכו', השם הק' **ענו** הוא כנגד ואבדתם. שזה דרכו של בעל הענווה לראות עצמו כאילו אבד ובטל מן העולם. ודרכו של השם הק' **ענו** הוא לתת כח בידי המלאך ממנו להרים את השפל ולנשאו

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

לאביו שבשמים. את עצמו ואת
האחרים.

אָדָם פִּי יִקְרִיב. (א'ב')

יש לשאול, מה ראה הכתוב
לפתוח את חומש ויקרא דווקא
במעשה הקרבנות. והרי עוד
תפקידים יש למשכן כהשראת
השכינה, לשמוע דבר ה' מבין שני
הכרובים, עבודת הכהן הגדול ביום
הכפורים ועוד.

ולעומקו של מקרא יש לומר
שרצה הכתוב ללמד בתחילה על
דרך הקירבה לה' יתברך. שעל מנת
כן נבנה המשכן שרצה הקב"ה לדור
עמנו בקירבה יתירה. וכדברי
הרמב"ן שלשון קרבן הוא לשון
קירבה ואחדות. [פס' ט'].]

ועל דרך ששנו בפרקי אבות, על
שלשה דברים העולם עומד, על
התורה ועל העבודה ועל גמילות
חסדים. שיש כאן ג' קירבות. קרבת

ואשר על כן, יש לדרוש לעומקו
של מקרא, את פרשת הקרבנות על
דרך המידות והמוסר. כיצד
להתקרב אל אבינו שבשמים.

ובראש וראשונה יש לומר כי
תרמוז הפרשה על מעלת מידת
הענוה, שהיא הסולם להתקרב אל
ה', ובאשר כך, לא יוכל להתקרב
אפילו בקרבן ללא מידת הענוה.

ואשר על כן נאמר אָדָם פִּי-
יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָּן. אָדָם פִּי-יִקְרִיב,
אדם הרוצה להתקרב אל אביו
שבשמים, או לקרב את הבריות,
יהיה מִן. כמו וְאִם-מִן הוּא מִעֲרִיבָהּ
(ויקרא כז, ח). ענו ושפל. ועל דרך
של אל תקרי. ובאותן אותיות אך
בצירוף אחר של התיבות. אל תקרי
מכם קרבן, אלא מִן מִן קָרְבָּן. או
יאמר מִן מִן קָרְבָּן. כלומר מן יותר
מן הבהמה שהיא הקרבן.

ועוד ירמוז, לסלק את התיבות
"מכם קרבן" לג' תיבות: מִן
מִן קָרְבָּן. שהשפל שהוא מן
מערכך, יהיה בו הכח לקרב בן

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

ועוד יש לומר, שהכתוב נקט כאן את הכלל שהקב"ה מקדים תרופה למכה.

שהכפרה בקרבנות היא הרפואה לכל מי שהוכה במכת העבירה. לכן הקדים את התרופה ליתן קודם כל את חוקי הקרבנות ואחר כך יתן לו החוקים והמשפטים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם.

ועוד יש לומר על דרך הרמז, שפתח בקרבנות ליתן אפשרות לטהורים, שיבואו טהורים אלו תינוקות של בית רבן ויעסקו בטהורים, בקרבנות, ורמז לכך על ידי א' קטנה. שבניקרא, ויקרא אל משה באלף זעירא אלו תינוקות של בית רבן. ואין לך התוועדות גדולה מזו בפתח המשכן, שיבואו טהורים ויעסקו בטהרה.

הקב"ה לבניו, קרבת הבנים לאביהם, וקרבת הבנים זה לזה.

התורה היא גילוי חבת הקב"ה לבניו, והתקרבותו אלינו כפי ברכתנו על התורה אשר בחר בנו מכל העמים.

העבודה היא הקרבנות [והתפילה בכחינת ונשלמה פרים שפתינו], שהקרבתם הן גילוי חיבתנו לבוראנו והתקרבותנו אליו ית'. ואשר על כן נקרא הקרבן בשם זה שְׁמִקְרָבָנו אליו בעבודת הקרבן.

וגמילות חסדים היא מתנת חסד ה' אשר גורמת לנו להתקרב זה לזה, איש לרעהו.

ובגין ג' קירבות הללו, משרה הקב"ה שכינתו בינינו, והיא תכלית המשכן, שעל כן נקרא שמו משכן. שיהיה משכנו עמנו.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

המקלקלת אשר אין לה תקנה אלא
סכין.

ואשר על כן יביא בהמה טהורה,
אשר על ידי הקדשתה עלתה
מדרגתה לדרגה געלה יותר,
ושחיטתה לשם שמים תהיה כסולם
עבור החוטא לעלות מעלה חזרה
לדרגתו שלפני החטא. ויהיה שוב
כאיש חכם-לב אשר נתן ה' חכמה
ותבונה בַּהֶמָּה לְדַעַת לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-
מְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל אֲשֶׁר-צִוָּה
ה':

הקרבת הקרבן כסולם ההתקרבות לה'

מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבֶּקָר וּמִן-הַצֹּאן

על דרך הצח, ההתקרבות הנרצית
היא מתוך התבוננות בבהמיות של
האדם. בהמה אותיות בה מה. לכן
נאמר מִן-הַבְּהֵמָה.

וכן ידרש מִן-הַבֶּקָר. אל תקרי מִן-
הַבֶּקָר אלא מִן הַבֶּקָר. כמו משנה ו'

בענין פעולת הקרבן

יש ליתן טעם, כיצד מתכפר לאדם
ע"י שישחט בהמה קרבן לה'. ועוד,
שהרי האדם, נזר הבריאה, מביא
בעל חיים נחות ממנו, ועל ידי
הבהמה הנחותה ממנו מתעלה האדם
לדרגה עליונה.

וכדי להבין יש להתבונן במאי
דסליק מיניה, בסוף חומש שמות.
פרק-לו פסוק א': וְעָשָׂה בְּצִלְאֵל
וְאֶהְלִיאָב וְכָל | אִישׁ חָכֵם-לֵב אֲשֶׁר
נָתַן ה' חָכְמָה וְתְבוּנָה בַּהֶמָּה וּגו'.

אמר הכתוב בַּהֶמָּה ולא בַּהֵם. לומר
לך, אם חכמה ותבונה בַּהֶמָּה, אינם
בַּהֶמָּה. ואם אין חכמה ותבונה
בַּהֶמָּה, שאין אדם חוטא אלא אם כן
נכנס בו רוח שטות, הרי הם
בַּהֶמָּה, שירדו לדרגת בהמה, ואף
פחות מזה.

כי בהמה עושה שליחותה בעולם
שיעד לה בוראה, והאדם החוטא לא
סוף דבר שאינו עושה שליחותו
לתקן עולם במלכות שדי, אלא אף
מקלקל הוא בבריאה, וירד אף
מדרגת בהמה, ונעשה כבהמה

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

נקבה היא כנגד מיין נוקבין המושפעים ודרכם לפני השם הוא מלמטה למעלה. **ולכן** כשהאדם פגם ח"ו בהשפעת ה' בעולם או כשרוצה לגדל ולרומם מלכותו ית' יקריב **זכר תמים**. לתקן ההשפעה מלמעלה למטה, ולקבל השפעה מלמעלה.

וקרבן שלמים הוא הקרבן אשר מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים כפרש"י: שלמים. שמתילים שלום בעולם. דבר אחר שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים.

והקב"ה וכנסת ישראל משולים לחתן וכלה, ועל כן יביא בהם זכר ונקבה. ועומק העניין הוא שיש בהם השפעה הדדית מלעילא לתתא ומלתתא לעילא.

וקרבן חטאת, יהיה תלוי בפגם שנעשה. במה שפגם בהשפעה מלעילא כביכול, יביא זכר. ופגם שפגם במושפעים מלתתא לעילא, יביא נקבה ועל זה הדרך, וכו'.

במסכת פאה, בית שמאי אומרים **הַבְּקָר לַעֲנִיִּים הַבְּקָר**. והוא לשון הַבְּקָר. שמתבונן בעולם ההפקר ומתוך כך מחפש קרבת אלקים. **וכן ידרש ומן-הצאן**. לשון **צינון**. שמתקרב מתוך התבוננות מה גרם לו לצנון את האש קדש שהיה לו לה' ית'. **וכאמרו**: מן ההתבוננות בבהמיות ובהפקרות ובצינון של התורה והמצוות, מתוך זה תִּקְרְבוּ את התקרבותכם. **תִּקְרְבוּ אֶת-קִרְבְּנְכֶם**.

ועוד בעניין ההתקרבות

לה' על ידי הקרבן

זָכַר תָּמִים יִקְרִיבוּ (א, ג')

יש ליתן את הדעת לחילוק בין הקרבנות השונים. יש מהם **זכר תמים**, יש מהן **זכר ונקבה**, ויש מהם **נקבה**.

ולעומקו של מקרא יש לומר שביאור העניין הוא, שזכר הוא כנגד מיין דוקרין המשפיעים מלמעלה למטה. וכמים האלו היורדים מלמעלה למטה. וקרבן

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

צו, ופֶשֶׁט את בגדיו. (ו', ד') וברש"י שם אין זו חובה אלא דרך ארץ. שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד. בגדים שבשל בהן קדרה לרבו, אל ימזוג בהן כוס לרבו. לכן ופֶשֶׁט את בגדיו ולבש בגדים אחרים פחותין מהן. ועל פי זה יובן על נכון מדוע ציוה הקב"ה להפשיט את העולה. כדי ליתן את עור העולה מתנה לכהן, כאות הכרת הטוב, שנוהג בדרך ארץ כלפי הקב"ה, בהחליפו את בגדיו. למרות שאינו מצוּנה על הדבר.

והיא מידה כנגד מידה. כנגד מה שהכהן מחליף את בגדיו שנאמר "ופֶשֶׁט", רק משום שהתורה ייחדה פסוק מיוחד לכך, אע"פ שאינו מחויב בדבר, על כן ייחדה התורה פסוק מיוחד לשכרו של הכהן על הדבר הזה. שנאמר והפשיט את העולה. והפֶשֶׁט כנגד ופֶשֶׁט.

ולעומקו של מקרא יאמר, כי מאחר והבהמה עלתה בדרגה להיות כפרתו של האדם, צריך לפשוט את החיצוניות שלה ולגלות

ועל כן נקראו הקרבנות בשם זה, שמקרבין את אשר למטה למעלה ואת אשר למעלה למטה. את הכורא לנברא ואת הנברא לבורא, ואת כנסת ישראל לאביהם שבשמים.

וכן נרמז הקרבן של זכר תמים יקריבנו. תמים מלשון שלם. שהקרבן מקרב את הקצוות להיות בשלימות. ולכן נאמר בקרבנות לרצונו. שרצון הוא לשון צנור. עשה רצונו כרצונך, לחבר הצינורות של לעילא ולתתא, שיהיה הקרבן שלם, וההתקרבות שלימה עד בלי פירוד כלל. וזה אשר תעשה האש על המזבח, שבאכלה את הקרבן הוא עולה עם האש למעלה, להיות ההתקרבות לה' תמימה ומושלמת.

והפֶשֶׁט את-העֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ
לְנִתְחֶיהָ: (א', ו')

יש ליתן טעם לשם מה הפשטה זאת.

ויש לפשוט על פי הנאמר בפרשת

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

אֶהְרֶן הַפֶּהָן אֵשׁ, עַל הַמִּזְבֵּחַ.
וּיִרְמְזוּן אֵלֶיךָ מִלְּפָא עַל שְׂרִיפַת
נִשְׁמַת שְׁנֵי בְנֵי אֶהְרֶן בְּאֵשׁ. שְׂכַבִּיכּוּל
כַּךְ נִכְתַּב: בְּנֵי אֶהְרֶן הַפֶּהָן אֵשׁ.

וְעוֹד יֵשׁ לּוֹמֵר, כִּאֵן רִמְזוּ הַכְּתוּב
שִׁמְצוּהָ לְהַבִּיא אֵשׁ מִן הַהַדְיוּט רַק
לְאַחַר שִׁירְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם. אֲבָל
לְפָנֵי כֵן לֹא. וּבִפְרִשַׁת שְׁמִינֵי יְבוּאָר
מְדוּעַ לְהַבִּיא מִן הַהַדְיוּט, כַּדִּי לְתַת
הַשִּׁיבוֹת לְאֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם. [אֲבָן
עֲזָרָא וְדַעַת זְקֵנִים שִׁם].

עוֹד יִרְמְזוּ לְכַךְ שֶׁאֶהְרֶן הַכֹּהֵן הוּא
שֶׁצִּנָּה לְהַבִּיא אֵשׁ מִן הַהַדְיוּט, וְלֹא
בְּנֵיו. שְׁלֹא אָמַר הַכְּתוּב בְּנֵי אֶהְרֶן
הַכֹּהֲנִים אֵשׁ, אֲלֵא בְּנֵי אֶהְרֶן הַכֹּהֵן
אֵשׁ. וּבְנֵיו טָעוּ בְּדַבֵּר זֶה, וְהַבִּיאוּ
אֵשׁ זָרָה, אֲשֶׁר לֹא צוּה אֹתָם ה',
שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה
אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם (י', א'), וְדִיִּיקָא,
אֹתָם לֹא צוּה אֲלֵא אֶת אֶהְרֶן.

וְעוֹד יֵשׁ לּוֹמֵר, אֵל תְּקִרֵי אֲשֶׁר לֹא
צִוָּה אֹתָם, אֲלֵא: אֲשֶׁר צִוָּה אֹתָם:
לֹא !. צָנָם לֹא לְהַבִּיא. וְלִכֵּן נִקְרָאת
זָרָה. וְכַמּוּבָא בִּפְר' שְׁמִינֵי בְּהַרְחָבָה.

אֶת הַפְּנִימִיּוֹת. כְּאוֹתִיּוֹת בְּהִמ"ה בַּה
מַה. שֶׁמִּתְגַּלָּה ה"מֵה" שְׁבַה. כֵּן בְּכַהֵן
מִתְגַּלָּה ה"מֵה" שְׁבּוּ, הַדְרֵךְ אֶרֶץ
שְׁבּוּ שְׁזוּ הַמַּהוֹת שֶׁל הָעֲבוּדָה,
לְהַבִּיאוּ לְהַתְנַהֲגוֹת שֶׁל דֶּרֶךְ אֶרֶץ
כְּלִפֵּי בּוֹרָא עוֹלָם.

וְעַל דֶּרֶךְ הַצַּח, יְדוּיֵק עַל יְדֵי הַטַּעַם
טִיפְחָא, שֶׁהוּא כַּעֲיֵן הַפְּסָקָה קְלָה,
וְהַפְּשִׁיט, אֶת-הָעֵלָה. שְׁעַל יְדֵי
הַפְּשִׁטַּת הַחִיצוֹנִיּוֹת הוּא מְעַלָּה אֶת
הַפְּנִימִיּוֹת לָה'.

וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהְרֶן הַפֶּהָן אֵשׁ עַל-
הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ
(א', ז')

בְּשִׁימַת לֵב: אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ,
אֵשׁ מְנוּקֵד בְּטִיפְחָא. וְטִיפְחָא הִיא
כַּעֲיֵן הַפְּסָקָה קְלָה, וְכֵאִילוּ כְּתוּב עִם
פְּסִיק: אֵשׁ, עַל הַמִּזְבֵּחַ. וְלִכֵּן אֵינָה
בְּהַכְרַח מְחוּבֵרַת עִם שְׁלֹאֲחֵרִיָּה,
וְיִכּוּלָה לְהִידְרֵשׁ עִם שְׁלִפְנִיָּה.

וְאֲשֶׁר עַל כֵּן יִדְרֵשׁ עַל דֶּרֶךְ אֵל
תְּקִרֵי. אֵל תְּקִרֵי: וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהְרֶן
הַפֶּהָן, אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ. אֲלֵא בְּנֵי

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

הקב"ה ויצילהו מיצר הרע ויסובבנהו וכו'.

**ושַחַט אֶתְּוֹ עַל יַדְךָ הַמִּזְבֵּחַ
צִפְנָהּ וּגּוֹ'. (א', י"א)**

ועוד יש לומר, שמזכיר בזה חסדיו של אברהם אבינו שהתחסד עם קונו, לילך עם יצחק כל הדרך מקרית ארבע **צפונה**, אל עבר הר המוריה. ומרוב אהבתו להליכה זו, שמסרו נפשם על כל צעד ושעל, ציוה הקב"ה לשחוט את הקרבן **צִפְנָהּ**, לפני ה'.

**שְׁמֵי תָרִים וּגּוֹ' אֶחָד לְחֻטָּאת
וְאֶחָד לְעֹלָה: וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר
לְחֻטָּאת רִאשׁוֹנָה וּגּוֹ'. (ב', ז'-ח)**

פירש רש"י חטאת קודמת לעולה. למה הדבר דומה לפרקליט שנכנס לרצות [וזה החטאת], ריצה פרקליט נכנס דורון אחריו [שהוא העולה].

ולפי זה יש ליתן טעם מדוע **בקרבו ע"ז אין זה כך** אלא יקריב קודם עולה ואחרי כן חטאת. [והוא בפרשת שלח].

יש ליתן טעם, מדוע שחיטתו דוקא בצפון. שעל ידי הקרבן זובח האדם את יצרו הרע אשר השיאו לחטוא. **ויצר הרע נקרא צפון**. כמו מצפון תפתח הרעה. ונאמר (יואל ב.כ) **ואת הצפוני** ארחיק מעליכם. והוא **צפון** בלבו, ואשר על כן נקרא **צפוני**, כי צפון הוא בלבו של כל אחד ואחד, ואורב לו במסתרים להכשילו.

לכן ישחט את קרבנו **בצפון**. לבלבל היצר הרע שלא ישטיננו, וכאילו יאמר שבזה ישחט את יצר הרע. ולכן יזרקו את הדם על המזבח סביב, כנגד מה שסובב היצר הרע סביבו להכשילו, ועיניו מטייפן לראות סביב.

ועל ידי זריקת הדם סביב, יסובבנו הקב"ה לשמרו, שנאמר [האזינו] יסובבנהו יבוננהו, יצרנהו כאישון עינו. כנגד מה שירדה עינו דמעה באישון לילה ואפילה על יצריו, יצרנהו כאישון עינו. ישמרהו

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

משום גבהות הלב הנמצא ב**שְׂאֵר**
שבעיסה ובכל דבר המתוק.

ולפי טעם זה יש להבין מדוע צוה
רחמנא על שתי הלחם בשבועות,
שיש בהן שאור, וכן מדוע צוה על
הבאת הביכורים שהם פירות
מתוקים.

ויש לומר טעם אחד לשניהם,
לשתי הלחם והביכורים, שבהם אין
חשש שנכנע ליצר הרע, שהרי
שתי הלחם הם ביום חג השבועות
שהוא יום מתן תורה ולא דברה
תורה אלא כנגד יצר הרע, כפי
שאמרו בראתי יצר הרע בראתי לו
תורה תבלין. ואם מתעסקים בתורה
אין נמסרים בידי היצר הרע. וכן
בביכורים, אין חשש מיצר הרע,
שהרי כאשר מביא את הביכורים
לכהן אומר לו הגדתי היום לה'
אלקיך, וכו' ובזה שמזכיר את
הארמי הוא לבן אוכד אבי שהצילו
הקב"ה ממנו, מיד הוא זוכח את
יצרו לפניו.

ועוד יוטעם שהרי הגדת הביכורים
היא הכרת הטוב להקב"ה, ואין

ויש לומר, שטעם הדבר שבקרבן
עבודה זרה יקריב קודם עולה,
קודם את הדורון ורק אח"כ את
הריצוי, שהרי פֶּפֶר במציאות ה'
ר"ל, ולכן קודם כל עליו להודות
במציאות ה' ית' ושאין עוד מלבדו.
על כן יביא בתחילה עולה,
שתקטר כליל לה'. ורק אחרי
שיודה במציאות ה' ית' רק אז יביא
הטאת לרצותו.

ועוד יש לשאול, מדוע הרחיק את
קרבן ע"ז מויקרא לפרשת שלח לך
מרגלים שבמדבר. ויש לומר כי
המרגלים פגמו בקדושת ארץ ישראל,
ולא רצו להיכנס אליה, וכל הדר בחוץ
לארץ כמי שאין לו אלוה, לכן נסמכה
פרשת קרבן ע"ז לפרשת שלח. ובזה
יחודד ענין הקרבנות בפרשתנו
להקדים ריצוי לדורון.

פֶּלֶם-הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה'
לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ כִּי כָל-שְׂאֵר
וְכָל-דְּבַשׁ לֹא-תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ
אֲשֶׁה לַה' (ב', י"א)
ויש ליתן טעם באיסור זה, שהוא

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

ואשר על כן אמר הכתוב **מֵאַחַת מִהֲנִיָּה**. לא אמר מאחת מהן, אלא **מֵאַחַת מִהֲנִיָּה**, לומר שצריך כפרה גם על מה **שְׁנֵהנָה**.

ועל דרך הצח יש לומר, שצריך כפרה גם על אשר לא עצר את יצרו לומר לו "**עַד הֵנָּה**". שהרי אמר רב הונא אם עבר ושנה בה, נעשית לו כהיתר. (יומא פו עמ'ב). לכן אמר **מֵאַחַת מִהֲנִיָּה**. **שאחרי פעם אחת**, כבר שנה בה ונעשית לו כהיתר.

ועוד י"ל שרמז הכתוב, שמועילה כפרתו להחזירו **למצב שלפני החטא**, ולכן נאמר **בלשון עתיד**, **נִפְשׁ כִּי-תִחַטָּא** ולא נפש כי חטאה. שעתה משנתכפר לו נחשב לו כאילו לא חטא מעולם, ורק לעתיד יש להיזהר.

ואם-לא תגיע ידוֹ לְיָ שֶׁהָ וְהִבִּיא
אֶת-אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תָרִים
אוֹ-שְׁנֵי בָנֵי-יוֹנָה וְגו' (ה, ז')

כהכרת הטוב כמגן בפני יצר הרע. ואשר על כן גם **בקרבת תודה** ציווה הקב"ה להביא גם לחמי חמץ. כי ערך הכרת הטוב גדול הוא לעין ערוך מכל יצרים שבעולם. ולכן אין חשש לגבהות הלב במקום שיש הכרת הטוב, כי עצם הכרת הטוב מראה על הכנעה בפני המטיב. **ויורחב** עוד בפרשת צו בלחמי חמץ בקרבן תודה, לעניין פסח.

מִהֲנִיָּה עַד הֵנָּה

נִפְשׁ כִּי-תִחַטָּא בְּשִׁגְגָה וְגו'
וְעִשָּׂה מֵאַחַת מִהֲנִיָּה (ד, ה')

יש לדייק בפסוק מדוע אמר **מֵאַחַת מִהֲנִיָּה**, ולא **מֵהֵן**. ויש לומר **לעומקו של מקרא** ועל דרך הרמז, שצריך החוטא להביא כפרה **לא רק על מה שקלקל בבריאה והשחית את נפשו לירד מדרגתו**, אלא צריך לחזור בתשובה גם על מה שנהנה מהעבירה.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

שכנגד יוסף הוא משיח בן יוסף, ועל ספירת המלכות שלאחריו של משיח בן דוד. יחד הן שבע הספירות מחסד ועד המלכות,

והם: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד הנוספים על יסוד מלכות. שנאמר וְאֶת-תְּמִישָׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו, ובאה המלה וְאֶת לרבות ג' ספירות נוספות שהן כתר חכמה ובינה, שהן ביחד עשר הספירות הקדושות.

או כלך לדרך זו, שנאמר וְנָתַן אֱתוֹ לַפֶּה ויהיו ג' מלים אלו כנגד כתר חכמה ובינה. להשלים לעשר ספירות, שנאמר מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלֹם. אל תקרי יִשְׁלֹם אלא יְשָׁלִים. להשלים לעשר ספירות. ובדבקותו בעשר ספירות יתכפר לו ויתקרב שוב אל הקדש.

הוא הנקרא קרבן עולה ויורד. שעולה ויורד בערכו לפי עשירות או עניות המקריב.

ולעומקו של מקרא ועל דרך נגינת הטעמים, יאמר, דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא. שכן הטעמים זרקא מונח סגול המוטעמים במלים בְּיָדוֹ דְּיִשְׁוֹהֵם טעמים יורדים ועולים בנגינתם. לפאר ולרומם עומק הפשט, שנאמר קרבן עולה ויורד.

וְאֶת אֲשֶׁר חָטְא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלֹם וְאֶת-תְּמִישָׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֱתוֹ לַפֶּה וְגו' (ה, טז).

תְּמִישָׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו. יוסף כתיב מלא. ולית מילתא דלא רמיזא באורייתא. זה שנאמר בפרשת ויגש, (מז, כו') וַיִּשָּׂם אֹתָהּ יוֹסֵף וְגו' לְחֵמֶשׁ.

ועוד על דרך הרמז והסוד, שרמז הכתוב על עשר ספירות הק'. וְאֶת-תְּמִישָׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו ירמוז על חמש ספירות הנוספות על ספירת היסוד

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

ויש לומר, שגם בתשובה וכפרה לא יעשה מצוות חבילות חבילות, אלא יתן דין וחשבון לתשובה ולכפרה על כל אחת ואחת.

ועוד יש לומר, שכל אחת מן העבירות הרי היא כעובר על עולם ומלואו, שיראה עצמו וכל העולם כולו חציו זכאי וחציו, שאם עובר על אחת הרי מטה את כל העולם לכף חובה. ומידה טובה מרובה, שכנגד עבירה אחת שהתכפר לו מאהבה הרי חובה הפכה לזכות, ומתהפכת החובה למצוה אחת יתירה על החובה, ומעתה מטה עצמו וכל העולם כולו לכף זכות.

ועל דרך הצח והמוסר, במלים אלו לְאִשְׁמָה בָּה נעץ הכתוב תחילת הפרשה בסופה וסופה בתחילתה, להראות חיבתה של תורה.

כיצד: לְאִשְׁמָה בָּה הן אותיות לאש בהמה. אדם כי יקריב מכם, מהבהמיות שלכם להקריבה ולקרבה לפני ה' להיות בעל נפש אלקית. ועוד, סוף הפרשה למפרע הן בְּהֵמָה שְׂאֵלָה:

דרשת לְאִשְׁמָה בָּה

לְאִשְׁמָה בָּה

וּכְפָר עָלָיו הִפְקֵן לִפְנֵי ה' וְנִסְלַח לוֹ עַל-אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לְאִשְׁמָה בָּה. (ה, כו')

לכאורה נראה הדבר כמסיים הפרשה בדבר שאיננו טוב. שנאמר לְאִשְׁמָה בָּה. אך בשימת לב יעויין דקאי ארישא, וְנִסְלַח לוֹ עַל-אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה. ועל דרך סרסוה ודרשהו: עַל-אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לְאִשְׁמָה בָּה - וְנִסְלַח לוֹ.

ועל דרך הצח, חלק את המילה לְאִשְׁמָה לשתי מלים, ועל דרך אל תקרי. אל תקרי לְאִשְׁמָה אלא לא שְׂמָה. אין שְׂמָה עבירה. כי לאחר שנסלח לו, חוזר להיות כמות שהיה ללא עבירה. שנסלח לו מעיקרא.

ועוד, יש לשאול, מה מלמדנו באמרו עַל-אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה. מאי על אחת.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

וּכְפָר עֲלֵיו הַפֶּה לַפְּנֵי ה' וְנִסְלַח לוֹ עַל-
אֶתֶת מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לְאִשְׁמָה בָּהּ.
קרי ביה: מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה
לְאִשׁ הַבְּהֵמָה. וּבִכֵּךְ וּכְל אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ.

פרשת זכור

(פרשת כי תצא כה, יז-יח-יט')

זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלֶק
בְּדַרְדֵּךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם זָכוֹר אֶת
אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלֶק בְּדַרְדֵּךְ
בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם: אֲשֶׁר קָרָךְ
בְּדַרְדֵּךְ וַיִּזְגַּב בְּךָ כָּל-הַנְּחֻשִׁים
אֲחֲרֶיךָ וְאַתָּה עֲנִיף וַיִּגַּע וְלֹא נָרָא
אֱלֹהִים: וְהָיָה בְּהִגִּיתָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
| לְךָ מִכָּל-אֲיֹבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאֲרֶץ
אֲשֶׁר יְהוָה-אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה
לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זָכְרֵךְ עַמְלֶק
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

תִּמְחָה אֶת-זָכְרֵךְ עַמְלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם
לֹא תִשְׁכַּח:

על-אתת מפל אשר-יעש ה לאש מה בה,
שכל השאלות והספקות שיש לאדם
באמונה הן שאלות שהנפש הבהמית
שואלת, וכפי שאמרו חז"ל [קידושין
ל:]: תנא דבי ר' ישמעאל בני אם פגע
בך מנוול זה [יצר הרע] משכהו לבית
המדרש. וזה שפתחה הפרשה אדם כי
יקריב, שיש להקריב את היצר הרע
של הבהמיות על מזבח ה' ועל ידי כך
יתקרב אל הקב"ה, שנאמר קרבן לה',
שעל ידי זה הוא מקרבן את ההנהגות
הבהמיות שלו לה'. ולכן פתחה הפרשה
במלים ויקרא אל משה.

שהקב"ה קורא לכל אחד ואחד שניצוץ
משה רבנו נמצא בקרבו, להקריב יצרו
פתח אהל מועד הוא בית המדרש, ועל
ידי כך יעלה את בהמיותו לאש של נחת
רוח ליוצרו, שנאמר לאש-מה בה,
לאש בהמה. וירמוז הכתוב למה
שנאמר אצל בצלאל ואהליאב ובשאר
החכמים בהקמת המשכן, [ויקהל,
שמות לו,א:]: "אשר נתן
ה' חֲכֵמָה וְתְבוּנָה בְּהֵמָה". שעל ידי
החכמה שיחכים בתורה בהקמת משכנו
הרוחני, יתעלה מעל הנפש הבהמית
להיות הנפש האלקית שולטת בו, בכל
אשר יעשה האדם.

ולכן סיימה הפרשה בפסוק:

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים

פירש רש"י ולא ירא עמלק אלהים מלהרע לך.

ומובא בשפתי חכמים שדייק כן מאחר ו"עיף ויגע" הם תואר, כיצד היו ישראל, ואם **יָרָא** מתייחס לישראל כתואר היה צריך להיות מנוקד ב"שוא". כזה: ולא **יָרָא** אלקים.

ומאחר ונכתב בקמץ כפעל, **וְלֹא יֵרָא**, בהכרח אינו מתייחס לתואר של ישראל אלא לעמלק שלא היה יָרָא.

ואוה"ח **הק' פירש** ולא יָרָא - **ישראל**, מתוך שהיה עיף ויגע, ולא היה בו כח לעמוד כנגד יצר הרע המסיטו מיראת אלהים.

ויש ליתן טעם מה הכריח את אוה"ח הק' לפרש כן שישראל הוא שלא היה ירא.

ושמא יש לומר משום טעם **הטיפחא** שבמילה **יָרָא**. שכן הטיפחא היא כעין הפסקה קלה, ועומדת קצת בפני עצמה. וכה יקרא: ואתה עיף ויגע ולא יָרָא.

ולעומקו של מקרא נראה לישב דבריהם על דרך המוסר, כאומרו:

נעץ הכתוב תחילת פרשת כי תצא בסופה. בתחילה נאמר כי תצא **למלחמה**, ובסופה נצטוונו על מחיית **עמלק**. כי עמלק הוא היצר הרע, והוא רצועת מרדות לישראל, ולא דברה התורה אלא כנגדו, **והיא המלחמה התמידית של האדם מישראל להתגבר על עמלק**.

לֹא תִשְׁכַּח. בארמית **לא תמצא**. מלחמתך תהיה מלחמת הרמה עד שלא ימצא אצלך כל שמץ מנהו, מיצר הרע.

ועל דרך הצח, הטעם במלה **לֹא** [תִשְׁכַּח] הוא בטפחא. **לֹא תִשְׁכַּח**. והטפחא היא מעין הפסקה קלה, ולא בהכרח מחוברת עם המילה שלאחריה.

ולכן יִרְרַשׁ לעומקו של מקרא, אם לא תבערו לעמלק כליל, אז **תִשְׁכַּח**, תמצאהו בך יותר ויותר.

או כלך לדרך זו, אם **לֹא** תתן לו מקום בעולמך, אז יתקיים בך **תִשְׁכַּח**. **תִשְׁכַּח** ממנו, ותחתיו **תמצא יראת אלקים**. שנאמר בפרשת עמלק **וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים**.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

ובכך משלימים פירושי רש"י ואוה"ח
הק' זה את זה.

לענין

מחיית זכר עמלק

יש לשאול, הרי מצות הזכירה ומצות
המחיה נראות כרתתי דסתרי.
ועוד, לכאורה עדיף למחותו מעל
השמים **בשרשיו** מאשר מתחת השמים,
ששם רק **ענפיו**.

ועוד, הרי עמלק מעולם רצועת מרדות
לישראל ביד ה', (כמובא במדרש רבה
במדבר חקת פרשה יט), והיאך יצוה
למחותה.

ועוד, מהו שנאמר זכור את אשר עשה
לך עמלק. המילה לך נראית כמיותרת.

ועוד, אם המצוה עלינו למחות מהו
שכתוב **פי-מחה אַמְתָּה אַת-זָכָר עַמְלָק**
(שמות יז, יד) שהכתיב הקב"ה כביכול
על **עצמו**.

ובמדרש תנחומא [כי תצא]: רבי
יהושע בן לוי בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְפִסְבֵּנְדָרִי
אָמַר, פְּתוּב אֶחָד אֹמֵר, **תִּמְחָה אֶת זָכָר**
עַמְלָק. וְכַתוּב אֶחָד אֹמֵר, **פִּי מַחָה**
אַמְתָּה (שם יז, יד). פִּי צַדִּיק תִּתְקַיְמוּ שְׁנֵי

אם ימצא בך עמלק, **"וְלֹא יָרָא"**
אישראל קאי. ואם לא ימצא בך
עמלק, **"וְלֹא יָרָא"** **אעמלק** קאי. ובלי
יראת אלקים אין לו קיום.

והוינן בה, לשיטת רש"י. מה היא
יראת אלקים שהיה לכאורה ראוי
לעמלק להיות, כדי לומר **וְלֹא יָרָא**
אַלְהֵיָם.

ויש לומר, שיראת אלקים שלו, של
עמלק, **כביכול**, לעשות רצונו ית'
להיות רצועת מרדות לישראל.

והוא אינו יודע כי **כאשר** יעשה יותר
מכפי **שְׁצִנָּה**, יקרא **וְלֹא יָרָא אַלְהֵיָם**.
ואשר על כן יוטעם **וְלֹא יָרָא**, בטיפחא.
להיות כפירש"י או כפי' אוה"ח הק',
שאינו ירא כאשר עושה יותר ממה
שְׁצִנָּה.

ועל דרך הצח, **ישלימו** פירושיהם
זא"ז, שעל כן תבוא **הטיפחא**: **לומר**
שהיא כברכת יצחק לעשו: והיה כאשר
תריד ופרקת עולו מעל צוארך.
ופירושו כעין נוטריקון: תרי"ד -
כאשר **תראהו יורד** ביראת שמים
ופרקת עולו. שכאשר ישראל אינו
ירא הרי עמלק רצועת מרדות. וכאשר
עמלק אינו ירא, הרי תמחה את זכרו.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

וידייק על דרך הרמז, ע"י טעם הטיפוחא, במילה לָךְ שהיא כעין הפסקה קלה. ולכן לא תהיה המילה לָךְ מחוברת עם עֲמֶלְךָ שלאחריה אלא תדרש בפני עצמה. אֵת אֲשֶׁר-עָשָׂה לָךְ, עֲמֶלְךָ. אל תקרי אשר עשה לך, עמלק, אלא אשר עשית אתה לך, לעצמך, שהבאת עליך את עמלק.

ואשר על כן כתוב אחד אומר תמחה, שזה בידינו להכניע את יצרנו בעוה"ז, וכתוב אחד אומר אמחה, לעתיד לבא כדדרש רבי יהודה (סוכה, נב). לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים וכו', והיינו מחה אמחה מכח של תמחה.

וזה שבירך יצחק אבינו את עשו אבי אביו של עמלק, (וישלה, כז, מ') וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר תָּרִיד וּפְרָקָתָ עָלָיו מֵעַל צִוְּאָרְךָ. ומובא בזוה"ק (וישלה קע"א עמ"א) דְּהָא בְּגִין דְּיִתְבַּר חֵילָא דְּאוֹרֵייתָא אָזִיל וְאִתְפַּקֵּף עָשׂוֹ. כאשר ישבר כח התורה ילך ויגבר עשו, הוא עמלק. וכמדרש תנחומא (שמות, יז, ח') וַיִּבֹא עֲמֶלְךָ וַיִּלְחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם. מהו רִפְיָדָם, שָׁרְפוּ דִּיקָן מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת.

כתובים אלו. עד שְׁלֹא פֶשֶׁט [עמלק] יָדוּ בַּפֶּסֶס, תִּמְחָה. כְּשֶׁפֶשֶׁט יָדוּ בַּפֶּסֶס, מְחָה אֲמָחָה. אֲפֶשֶׁר בְּשֶׁר וְדָם יָכוֹל לִפְשֵׁט יָדוּ בַּפֶּסֶס שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲלֵא עַל יְדֵי שְׁהֶחְרִיב רְיוּשָׁלַיִם, שְׁכֵתוֹב בָּהּ, בְּעַת הַהֵיא וְקָרְאוּ לִירוּשָׁלַיִם פֶּסֶס ה' (ירמיה ג, יז) לְפִיכֶךָ מְחָה אֲמָחָה. וַנִּצָּמַר, כִּי יָד עַל פֶּסֶס יְהִי מִלְחָמָה לָהּ'.

ולעומקו של מקרא יש לומר שעיקר מצות מחית עמלק היא למחות את העמלק אשר בתוכנו, ומחיה זו יש לזכור בכל עת ובכל שעה, כפי שאמר ר' לוי בר חמא אמר ר"ש בן לקיש (ברכות ה). לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' (תהילים ד-ה) רגזו ואל תחטאו וכו'. ובהכניע האדם את יצרו הרע, ממילא אין צורך בעמלק כרצועת מרדות לישראל ביד ה', וממילא בזה מכניעים את עמלק בשרשו, וכפי שאמר ר' יוחנן משום רבי יוסי (ברכות ז). טובה מרדות אחת בלבן של אדם יותר מכמה מלקיות וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקיות.

ולכן אמר הכתוב אֵת אֲשֶׁר-עָשָׂה לָךְ עֲמֶלְךָ.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

לומר לך שאם לא תשכח את רצועת העמלק, יתקיים בך האמור בשירת האזינו כי לא תִשְׁכַּח מִפִּי וְרָעוּ. ופירש רש"י (דברים לא, כב') הרי זו הבטחה לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי. והא בהא תליא, שהם כשני צדדים של אותה המטבע. כשמתקיים זה לא מתקיים זה. ואם ח"ו מתקיים בהם לֹא, שאינם עוסקים בתורה, אז תִשְׁכַּח. מלשון ארמית תִשְׁכַּח ותמצא את עמלק.

ועוד על דרך הסוד, נאמר תִמְחָה אֶת-זָכַר עֲמֶלְק, בצירה. ויש גורסים תִמְחָה אֶת-זָכַר עֲמֶלְק, בסגול. ומובא בספ' הק' שצירה הוא ניקוד ספירת הבינה, שהיא במידת הדין. והניקוד סגול הוא מספירת החסד, במידת החסד והרחמים.

ואשר על כן, כאשר מקיימים תמחה את זכר עמלק, בשני האופנים של הניקוד, מקיימים בזה דין לעמלק וחסד ורחמים לישראל.

ועל דרך הצח, תובן המילה תָרִיד בנטריקון תראהו יורד, וכן תורה רפו ידיך.

ומה שנאמר במדרש רבה כדלעיל, שמעולם עמלק רצועת מרדות לישראל, רצועה היא מאותיות יצרהר"ע. ושרשה למעלה מן השמים, ומקורה בבריאת העולם שבו נאמר "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין". ולכן לא ימחה עמלק מעל השמים, אלא ע"י הכנעת היצ"הרע, שאז תפסק הרצועה"ה.

ואשר על כל הנ"ל יובן הפשט של תמחה את זכר עמלק. תמחה את הסיבה לזכרונו של עמלק.

וזה שאמר המן, (ג, ח') בִּיאֶמֶר הָמָן לְמַלְכִּי אֲשַׁנְוֹרֹשׁ יִשְׁנֶנּוּ עִם-אֶחָד וּגו'. ודרשו בו יִשְׁנֶנּוּ מן המצוות. וכאמרו, כשישנים מהמצוות הרצועה מתעוררת, וכשמתעוררים, הרצועה נעצרת.

ועל דרך הצח, נאמר לֹא תִשְׁכַּח בטיפחא תחת המילה לֹא. לומר שהיא כעין הפסקה קלה, ואינה מחוברת לגמרי עם המילה שלאחריה. וניתנת להדרש בפני עצמה.

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

ועל מייטב הצאון והבקר והמשונים ועל
הפרים ועל כל הטוב ולא אבו התרימם
וכל המלאכה נמבזה ונמס אתה
התרימו: (פ) {י} ויהי דבר יהוה אל
שמואל לאמר: {יא} גחמתי כי
המלכתי את שאול למלך כי שוב מאתרי
ונאת דברי לא הקים ויסר לשמואל
ויזעק אל יהוה כל הלילה:
{יב} וישכם שמואל לקראת שאול
בבקר ניגד לשמואל לאמר בא שאול
הכרמלה והנה מציב לו יד ויסב ויעבר
נירד הגלגל: {יג} ויבא שמואל אל
שואל ויאמר לו שאול ברוך אתה
ליהוה הקימתי את דבר יהוה:
{יד} ויאמר שמואל ומה קול הצאן
הנה באוני וקול הבקר אשר אנכי
שמע: {טו} ויאמר שאול מעמלקי
הביאום אשר חמל העם על מייטב הצאן
והבקר למען זבח ליהוה אלהיה ואת
היותר התרמנו: (ס) {טז} ויאמר
שמואל אל שאול הנה ואגידה לך את
אשר דבר יהוה אלי הלילה (ויאמרו)
ויאמר לו דבר: (ס) {יז} ויאמר
שמואל הלא אם קטן אתה בעיניך
ראש שבטי ישראל אתה וימשחה יהוה
למלך על ישראל: {יח} וישלחה יהוה
בדרך ויאמר לך והתרמתה את
החטאים את עמלק ונלחמת בו עד
כלותם אתם: {יט} ולמה לא שמעת
בקול יהוה ותעט אל השלל ותעש הרע

להפטר

פרשת זכור

שמואל פרק-טו פסוק ב, עד פרק טו
פסוק לב

{א} ויאמר שמואל אל שאול אתי
שלח יהוה למשחה למלך על עמו על
ישראל ועתה שמע לקול דברי יהוה:
(ב) {ב} פה אמר יהוה צבאות פקדתי
את אשר עשה עמלק לישראל אשר
שם לו בדרך בעלתו ממצרים:
{ג} עתה לך והפיתה את עמלק
והתרמתם את כל אשר לו ולא תחמל
עליו והמתה מאיש עד אישה מעלל ועד
יונק משור ועד שיה מגמל ועד חמור:
(ס) {ד} וישמע שאול את העם
ויפקדם בטלאים מאתים אלף רגלי
ועשרת אלפים את איש יהודה:
{ה} ויבא שאול עד עיר עמלק וירב
בנחל: {ו} ויאמר שאול אל הקיני לכו
סרו רדו מתוך עמלקי פן אספה עמו
ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל
בעלותם ממצרים ויסר קיני מתוך
עמלק: {ז} ונד שאול את עמלק
מחילה בואה שור אשר על פני
מצרים: {ח} ויתפש את אגג מלך
עמלק חי ואת כל העם התרים לפי
חרב: {ט} ויחמל שאול והעם על אגג

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

{לב} ויאמר שמואל הגישו אלי את אגג מלך עמלק וילך אליו אגג מעדנת ויאמר אגג אכן סר מר המנות: {לג} ויאמר שמואל כאשר שפלה נשים חרפה בן תשפל מנשים אמר וישסוף שמואל את אגג לפני יהוה בגלגל: {ד} וילך שמואל הרמתה ושואל עזה אל ביתו גבעת שאול:

בביאור ההפטרה

בפירוש הפטרה זו העוסקת בעניין מחיית עמלק בימי שמואל הנביא, יבואר כי חז"ל הסמיכו קריאתה לשבת זכור המקדימה את ימי הפורים, לפי שבהם נתגלתה שנאתו של עמלק לכני ישראל וכפירתו באלקי ישראל, כפי שנמשכה אליו עוד מימי עשו זקינו. וכדמפרש המלבי"ם לפשט המקרא בטעם מצוה זו, שהיא משתי סיבות:

א. מחמת הכפירה באלהים [וכדפירש רש"י עה"פ "ולא ירא אלקים" ולא ירא עמלק אלקים מלהרע לך] ויען שאז שמעו עמים ירגזון מהאותות והמופתים שעשה אז בים ובמצרים, רצה [עמלק] ללחום בם ולהראות שאין ביכולת ה' להושיעם עד שעיקר מלחמתו היתה נגד ה'.

בעיני יהוה: {ו} {כ} ויאמר שמואל אל שמואל אשר שמעתי בקול יהוה ואלך בדרך אשר שלחני יהוה ואביא את אגג מלך עמלק ואת עמלק החרמתי: {כא} ויקח העם מהשלל צאן ובקר ראשית החרם לזבח ליהוה אלהיה בגלגל: {כב} ויאמר שמואל החפץ ליהוה בעלות וזבחים כשמע בקול יהוה הנה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים: {כג} כי חטאת קסם מרי ואנו ותרפים הפצר ועו מאסת את דבר יהוה וימאסו ממך: {כד} ויאמר שמואל אל שמואל חטאתי כי עברתי את פי יהוה ואת דבריך כי יראתי את העם ואשמע בקולם: {כה} ועתה שא נא את חטאתי ושוב עמי ואשתחנה ליהוה: {כו} ויאמר שמואל אל שמואל לא אשוב עמך כי מאסתה את דבר יהוה וימאסו יהוה מהיות מלך על ישראל: {כז} ויסב שמואל ללכת ויחזק בכנף מעילו ויקרע: {כח} ויאמר אליו שמואל קרע יהוה את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעה הטוב ממך: {כט} וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם פי לא אדם הוא להנחם: {ל} ויאמר חטאתי עתה כפדני נא נגד זקני עמי ונגד ישראל ושוב עמי והשתחית ליהוה אלהיה: {לא} וישב שמואל אחרי שמואל וישתחו שמואל ליהוה: {לו}

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

צוהו וכמ"ש דוד הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממך אתקוטט, לא ריב אחר אשר לא לה' הוא:

כלומר **שישואל** טעה בהיותו רב עם עמלק על עסקי **הנחל**, ולא היה לו להילחם עם עמלק אלא משום **מצות השם**.

ולעמלק לעומת זאת היה נוח לריב עמו על עסקי **הנחל**, שבזה הפילו והכשילו **כאילו לא בא על ה' ועל משיחו**.

ולעומקו של מקרא יתבאר ענין הנחל כדבר העומד ברומו של עולם, ולא כדבר של "מה בכך".

ועל דרך ביאורו של ר' אברהם יהושע העשל האוהב ישראל מאפטא, שיש **שני סוגי נחל**. והם ראשי תיבות:

האחד מלמטה למעלה: **נפשו חזיכתה לה'**, והאחת מלמעלה למטה "**נוצר חסד לאלפים**". שכך הוא מסביר את הברכה להדליק **נר חנוכה**, שהם ראשי תיבות **נחל**. שעל ידי **נפשו חזיכתה לה'** יורד שפע החסד של "**נוצר חסד לאלפים**".

ועבודת ה' הזאת רוצה עמלק לעקור מתוכנו בכל דור ודור. ואשר על כן ציונו הקב"ה למחות זרעו של עמלק

ב. נגעה שנאתו על ישראל מצד אבותיהם ומשטמת עשו (שהיה עמלק מזרעו) אל יעקב, ולכן צוה ה' למחות זכרו.

ולזה **באה ההפטרה** לגלות את דרכיו של עמלק, בבואו להרחיקנו מעבודת ה' יתברך.

וזה אשר מציינת ההפטרה את מריבתו של עמלק עם שאול **בנחל**:

{ה} וַיבֹא שְׂאוּל עַד עֵיר עֶמְלֵק וַיִּרֶב בְּנַחַל:

וירב בנחל, על עסקי נחל. כביכול בא עמלק לריב עם ישראל על עסקי הנחל אשר היה בדרכם, כטוען "לנו המים", ובוזה בא להכשילם, שלא יחשדוהו שבא על ה' ועל משיחו.

וכעין זה מפרש המלבי"ם שבזה **טעה שאול, ויבא וכו' וירב בנחל**. באשר אין מחוקי המלכים לתגר מלחמה בלא איזה עילה כענין מה לי ולך כי באת אלי להלחם בארצי, בקש שם [שאול] מריבה בנחל שלפני ערי עמלק, **ששאול אמר שהנחל והבקעה שייך אליו ועמלק רב עמו על זה עד שזה היה עילת המלחמה**, וגם זה מורה שלא קיים המצוה כראוי שלא היה לו לבקש רק סבה מפני שה'

לעומקו של מקרא ויקרא-זכור

כעין לשעבד, להעביד ללא סוף. כאן וישסף שעשה בו כלה, גמירא. [וכפירוש רש"י שמות יא, א']. וכפי שנאמר ראשית גוים עמלק וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אֶבֶד [במדבר, כד, כ']. וְיִזְרַשׁ בו שכבר מראשיתו נועד להכריתו באחריתו. וזה שנאמר וַיִּשְׁסֶף שֶׁעָשָׂה בו סוֹף, כן נזכה בב"א.

מדור דור כמובא בסוף פרשת בשלח: [שמות יז, טז] וַיֹּאמֶר פִּי-יָד-עַל-כַּסֵּי הָאֵה מִלְחָמָה לְיַהוָה בְּעַמְלֵק מִזֶּרֶךְ דָּר.

ואשר על כן נצטוינו לכלותו כפי שנאמר בשמואל בסוף ההפטרה: וַיִּשְׁסֶף שְׁמוּאֵל אֶת אֶגְגַּל פְּנֵי יְהוָה בְּגִלְגָּל: וּכְפִירוֹשׁ רִשְׁ"י וַיִּשְׁסֶף חֲתָכוּ לָאֲרָבַע. ועוד מוסיף רש"י: ואין לתיבה זו [וַיִּשְׁסֶף] דמיון.

ועל דרך הצח יאמר מה שפירש רש"י שאין לו דמיון, שאין להעלות על הדעת כלל בכל דרך של דמיון את הרוע של עמלק בעולם אם לא נעשה בו כלה.

וכן מה שפירש רש"י על פי המדרש שחתכו לארבע, יש לומר על דרך הסוד שלא יהיה בו זכר בכל ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשייה. לכן נאמר "תמחה" ו"אמחה". כביכול אומר הקב"ה: אתה תמחה את עמלק בעולם העשייה והיצירה, ואני אמחה את עמלק גם מעולם הבריאה והאצילות.

ועל דרך הצח יאמר: וַיִּשְׁסֶף הוא נוטריקון: שעשה בו סוף. בצורה מוגמרת ביותר, והשין תוספת הריבוי,

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

